

III. LIKOVİ

Ivo Peran

ANDRO VID MIHIČIĆ

Badijski križ ili »*Križ od Otoka*«, remek djelo Jurja Petrića iz godine 1457. od jeseni 1991. nalazi se na Košljunu. Želeći ga sačuvati od razaranja na područjima oko Dubrovnika, *braća franjevci* nad Orebićem, povjeriše ga svojoj braći na Košljunu, gdje je bilo sigurnije. Nemoguće je mimoići taj božanski veličanstveni Kristov lik. Pun krvi i modrica izražava beskrajnu bol koju jedino nadilazi ljubav i praštanje i kao da zove: činite kao što sam ja činio. Krist »*bjegunac*«, a radi nas, i u prgonstvu je kod kuće.

Pod ovim likom upoznao sam svog *profesora hrvatskog jezika na Badiji, o. Andriju Vida Mihičića*. Bio sam sjemeništarc - gimnazijalac godine 1933. Ministrirao sam mu u kapeli sv. Križa, koja se i zove po ovom raspelu. Na »Memento« bi o. Andrija dugo, izrazito dugo ostajao zagledan u ovaj Kristov lik. I ja sam se, sjećam se, češće navraćao u kapelu sv. Križa. Sjeo bih i promatrao, kao da sam želio otkriti, što je to njega zanosilo? Što ga je zadržavalo? Kad sam čitao njegovu pjesmu »*S prstima u kosama*« čini mi se da sam spoznao:

»Ti razapet na oltaru
ja pred oltarom
jedan i drugi na križu...
Kriste, zašto si tako žalostan
i uvijek oborene glave?
Na čelu ti je kruna
ali i aura božanske slave.
Ja sam griješan, jer sam čovjek
zemlja zemlju privlači
ali uvijek sam tražio
u prašini i u kamenju
trag Tvojih krvavih nogu
kao Čovjeku, Žrtvi i Bogu.«

Rođen je u Belome na Cresu 1896. Bio je dak franjevačke gimnazije na Košljunu, u Zadru i Dubrovniku, gdje je studirao i teologiju. Za svog profesora teologije o. Urbana Taliju napisa: »Najgenijalniji čovjek koga sam susreo u životu.« Godine 1924. odlazi u Pariz na studij *povijesti umjetnosti*. Godine 1927. položio je *licencijat na Sorboni*, a 1929. na Školi za žive *orijentalne jezike*. Od 1932. do 1933. predaje na Franjevačkoj gimnaziji u Dubrovniku, a od 1933. do 1942. na Franjevačkoj nižoj gimnaziji na Badiji. Sam spominje da je bio sumišljenik partizana, pa je u njihovim redovima kao ilegalac morao bježati na Lastovo, Vis i u Barij, odakle je poslan u El Shat uređivati prilike naših zbjegova. Po završetku rata imenovan je *kustosom* Galerije umjetnina u Splitu, a potom u Zagrebu. Tih godina napustio je franjevački red. Za redovnog *profesora povijesti umjetnosti na zagrebačkoj Akademiji* izabran je 1947. Tu predaje do polaska u mirovinu 1966. godine. Mirovinu bogato ispunja pišući oglede, kritike, misli i stihove. Objelodanjene su četiri knjige njegovih djela: »*Stope u prahu*« (1988), »*Sonde*« (1988), »*Kucanje na vrata tajne*« (1990), »*Prividi i slutnje*« (1991).

Mada sam ga od prvih poznanstava do posljednjih dana u Domu umirovljenika u Krku često viđao i susretao, ipak mi se suživot s njime na Badiji duboko usjekao u sjećanje. Još uvijek ga vidim dostojanstvenoga, rekao bih vlastelinskog aristokratskog držanja, ali ne oholog ni odbojnog. Onako kako reče Rilke: »*Biti sam, a svima bliz i dalek svima.*«

»Momče, hej, momče« oslovljavao je nas, gimnazijalce na Badiji. Taj »momče«, kao da je bio iz punih usta. Kad bi, bilo u školi ili izvan škole izrekao dosjetku na naš račun, sam bi se grohotom smijao. Doduše nije često izvaljivao dosjetke niti se humorom razbacivao.

Pazio je na ljepotu izražavanja u hrvatskom jeziku pa i u običnom, svakidašnjem govoru.

Kad smo mu jednom donijeli svoje pjesmice da ih pogleda to ga je obradovalo. Ne samo da nas je ohrabrio, nego nam je i napisao nekoliko riječi što nas je poticalo na daljnji rad.

Češći susreti bijahu preko praznika 1942. dakle, ratnih godina. Bijasmo bogoslovi, u habitu. Gledao nas je već kao sebi ravne redovnike. Naše razgovore o materijalnim poslovima koje smo svakog dana obavljali, ili o učenju živih jezika koje u školi nismo učili, pratio bi zadovoljnim osmjehom.

Soba mu je bila na kraju zapadne strane samostana i imala je verandu. S verande bi nas često promatrao i s osmjehom pratio dok smo se igrali oko čamca i vesala na velikoj lađi sa šesnaest vesala. Otimali smo se tko će ga voziti na Vrnik gdje bismo posluživali na Službi Božjoj. Obično bi išli dvojica veslati, a vožnja bi trajala oko petnaestak minuta. Razgovarali bismo. Činilo se da je on govorio samo, da nas izazove na riječ. Bio je nasmijan, kao da ga je more darivalo vedrinom.

U Splitu sam nakon rata završavao diplomatske ispite na Teologiji. Doznao sam da je u Splitu i posjetio sam ga. Našao sam ga u vojničkom odijelu. Odmah se digao i oduševljeno me vodio od umjetnine do umjetnine pokazujući i tumačeći. Opazio sam, da ga je više obradovao moj dolazak nego sve umjetnine. Nakon oduljeg razgovora, krenusmo zajedno na Poljud, gdje sam mu rado sve pripremio za sv. misu i ministrirao sam mu.

Oko dvadeset godina bio je profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, a potom odlazi u mirovinu. Poznanici su mi spominjali Vida koji je »još uvijek fratar«. Kipar Ante Starčević, koji se s njime poznavao od 1951. napisao je: »... Što sam ga duže poznavao, shvaćao sam da je u njemu tinjao fratar« (»Marulić« 1992/2). Isti kipar dodaje kako je potkraj života sredio svoj odnos s Crkvom i »tako se riješio tereta koji je godinama bio na njegovim leđima«.

Kad sam 1973. postao provincijal, više puta posjetio sam ga u njegovom stanu u Zagrebu.

»Vide, tko ti je došao?« — upitala bi ga žena Kata koja tada bijaše slijepa.

»To su moji fratri, moj Provincijal« — ponosno bi odgovorio. U njegovu glasu razabrao sam radost da nije ostavljen i napušten. Nisam smio žuriti i nisam žurio. Razgovarali smo o našim sjemeništarcima i bogoslovima.

»Da li rade? Neka rade!« — isticao je. Pokazivao bi mi svoju bogatu i vrijednu biblioteku: »Ovo je za Provinciju, ide na Košljun.« To bi rekao kao nešto što njemu i čemu on sam pripada. Posizao bi za svojim bilješkama i čitao. Davao bi mi »lekcije« kakvi moramo biti, kako smo svjetlo svijeta, što život od nas očekuje. »Provincijale, ne dopustite im da se ulijene! Neka rade!« — ponavljao bi dok me ispraćao. Fratarski bi se, poljubcem, rastali. Osjećao sam se zadovoljno što sam bio kod njega.

»Otac Vid je u Krku, u Domu umirovljenika« — reče mi jednom župnik njegova rodnog mjesta. »Posjetite ga. Želi Vas, očekuje Vas.« Našao sam starca s preko 90 godina. S njime je i njegova Kata. Opet joj tumači: »Moji fratri s Košljuna.« Želio je da izidemo na njegovu malu terasu. Govorio je o svojoj biblioteci. »Sve je u paketima spremljeno za vas, za Košljun. Nalazi se u Zagrebu, u mojem stanu.«

Govorili smo o Košljunu, o Provinciji, o pojedinima kojih se sjećao. Spominjali smo i Badiju. Osmjehnuo bi se, ali to nije bio onaj badijski smijeh i osmjech. Posegnuo bi za knjigama koje mu počеше izlaziti. Vidjelo se da ga to raduje. Pružio mi je »Stope u prahu«. Otvorim i čitam za sebe, dok je on nešto govorio, ne sjećam se što.

»Oče, — Bio si skroman
a želio si vidjeti sina na prijestolju.
I vidio si me na gori:
brokat na meni
zlato preda mnom
pod nogama mramor
a u meni — noć.
Žižak koji si ti upalio vjerom i ljubavlju
a majka podržavala žrtvom
ugasio je smog ohola uma
— hamsin
pustinjski olujni vjetar
i pala je duboka noć.
Danas žmiruca u tami
a ja, umjesto na oltaru u sjaju,
pred oltarom pokajnik klečim
i u mraku
molim
za tebe
za majku
za braću, sestre i sebe
i za sve one kojima sam bio uzrokom i povodom grijeha:
Miserere mei Deus secundum magnam
misericordiam tuam.«

Nije vidio što sam čitao. »Divno!« rekoh, i pružim mu knjigu.

— »To je za tebe, za vas na Košljunu.« Potom bi tražio i ostale knjige za nas na Košljunu. »Pa opet dođi« - govorio bi. I dolažasmo: »Evo nas, oče Vide.« Godilo mu je čuti: »Oče Vide!«

»Oluja ga u škrapu unese
 sunce na svjetlo izvede
 želja u nebo usmjeri.
 Sad kamen grize
 žiljem stijenu razara
 i sve se više penje
 i visok, tanak ko stup
 treperi
 šuti
 i moli.«

(Prividi i slutnje: ›Čempres‹)

Ovo sam mu jednom recitirao i dodam: »*Franjina Pjesma stvorova*«. Osmjehnuo se.

— »*Oče Ivane, o. Vid je pri kraju. Vi ćete voditi sprovod u Belome*« — nekoliko puta mi je rekao njegov župnik. Primio je sveta Otajstva.

Sprovod bijaše u Belome na Cresu, po burnom i hladnom vremenu. Mnogi se dođoše oprostiti i pohoditi Pokojnika. Zaslužio je i mnoge zadužio. Moj subrat s Košljuna i kolega od sjemenišnih dana na Badiji, o. Jerko predvodio je Euharistijsko slavlje. Ocrtao je životne staze Pokojnika i zaključio radošću Dobrog Pastira koji se vraća s nađenom ovčicom na ramenima. Ja sam na groblju gledao čemprese i govorio o *Badijskom Križu* s kojega o. Vid nije mogao otrgnuti pogled.

O. Andro Vid Mihičić, bio je i ostao Franjin i Kristov.

Često posižem za njegovim knjigama, čitam i razmišljam. Ima se što čuti, ima se što učiti. Onaj: »*Radite, neka rade*« vidim kao oporuku zapisanu u zbirci pjesama i misli »*Kucanje na vrata tajne*«. Od sabranih ukupno 411 životnih misli ističem: »*Inercijom se ne osvajaju visine, ni neba, ni istine. Samo onaj tko traži pronalazi. Ruta Moapka, tražeći i pabirčeći klasije na požnjevenim Bozovim njivama, našla jer hranu, Boza i čast praroditeljke Davidova roda i Mesije.*« (II. dio, Misli, 35)